

5252

1934

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харькові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб., на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число — 5 коп. За кордон — 4 руб., 1/2 року — 2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.
Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21.
Телефон редакції — 839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
== ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. ==

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті, до друку не ухвалені, переходять в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.
З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГОЛОШЕНЬ:
За рядок петіту попередю тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові.
За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий — 10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

№ 12.

18 (31) Березоля.

1912 рік.

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Київі.

ЗМІСТ: Передовиця. Галерея сучасних діячів: Проф. Микола Сумцов. Мій мрій (вірш). З нашого життя. З Харківщини. Витяг з Статуту т-ва Ім. Основяненка в Харькові. Допис з Лебедина. Лист з Сибіру. Портрет проф. М. Сумцова. Переселення (докінчене). Оголошення.

ХАРЬКІВ. УКРАЇНСЬКА ГРУППА **СУХОДОЛЬСЬКОГО.** ТЕАТР ГРІККЕ. **ВИСТАВИ ЩО-ДНЯ.**

Репертуар складається з відомих українських п'єс. Група складається з 90 чоловік, хор 45 чол. Початок вистав з 8 1/2 год. ввечора. Наса одчинена з 10 г. ранку до кінця вистави.

18 Березоля 1912 р. Харьків.

Чим тільки не було українство в очах і устах наших ворогів? Росіяне звуть український рух польською інтригою, поляки запевняють, що сей рух існує на пруські марки. Був час, коли росіяне консерватисти звали українство „жидо-кадетською“ інтригою, але найостатнє слово в сій справі належить тим, які звуть українство «австрійською інтригою».

Пригадуємо, яку бучу збила російська преса, коли позаторік на делегаціях Австрійський Імператор ласкаво розмовляв довший час із українцем-членом Парламенту—Миколаю Васильком тай зазначив вірність українського народу до династії та держави. Певна частина російської преси аж пінула, нарікаючи на „австрійську інтригу“, лаючи українців та звучи їх зрадниками. Тепер отсе знов австрійський престолонаслідник при нагоді торжества спуску нового дреднота у Триесті дуже ласкаво розмовляв з представниками українського народу в Австрії. І вже „Кієвлянин“ почав лементувати, подаючи спеціальну депешу про ласкаві відносини до українців „вищих сфер“ австрійських, про те, що австрійське правительство, бажаючи дати українцям доказ своєї прихильности, запросило до пресового бюро ради міністрів представника української преби д-ра Кушніра, що українці займають по всіх міністерствах значні посади, що, взагалі, стан українського народу в Австрії зміцнився. Безперечно, незабаром відома частина російської преси знов почне свої безглузді наскоки на українство, знов представлятиме українство, як наслідок „австрійської інтриги“. Найсвіжіша новина се та, що австрійський міністр-президент вносить до Парламенту законопроект про заснування українського університету. Розуміється, й ся новина свідчить про „австрійську інтригу... Сі два слівця: „австрійська інтрига“ мають в собі надзви-

чайну силу: від них мимоволі блідне з ляку український патріот, бо йому зразу уявляється процес за державну зраду, або що —найменше підозріння за „неблагонадійність“! Від них суворо вилискує „недрімане око“! Від них хмарою вкривається обличчя пересічного росіянина, який недвозначно починає позирати на цілий український рух. Є дійсне чарівнича сила в тих двох слівцях, бо ніхто, вчувши їх, не лишається байдужний. А тим часом який зміст тией «австрійської інтриги»?

Се ж не тайна, що українська територія й український національний організм є розрізаний на дві неоднакові частини й поділений між Росією та Австро-Угорщиною, при чім геть більша та значнійша частина досталася Росії, а меньша Австрії. Треба зазначити, що український нарід, спокон віку лояльний до своїх суверенів, таким і тепер лишився: колись був лояльний проти литовських великих князів, по тім проти польських королів. І треба справді вже тяжких утисків та великої кривди, щоб його з тией рівноваги лояльности вивести, як се зробила колись Польща. Отже український нарід наскрізь лояльний як в Австрії, так і в Росії. Чотири мільйони українців в Австрії так же лояльні супроти Австрійської держави і її монарха, як 25 мільйонів українців у Росії супроти Російської держави й Монарха. Але лояльність не все буває віддана державою і се гаразд знають українці по сей і по той бік кордону! Український нарід є позбавлений вищих шарів: аристократія, духовенство, городяне або спольщились або змосковились. І се є причина, що обидві держави у XIX віці уважали українську націю за Quantité négligeable. В обох державах се була нація, обречена на смерть. Але вона вмрати не хотіла. Навпаки, в дуже скрутних обставинах вона виявила велику живучість. Треба віддати честь обом державам: вони вжили всіх залежних від них заходів, щоб живучість сю затримати й розвит української нації спинити. І се не їх вина, що Лазар—український народ—воскресав. Український нарід в Австрії, хоч не великий числом, виявив за останнє десятиліття таку силу, що наложені на нього поляками кайдани почали тріскатись, а в рухах українського народу тямущі люди добачили рухи льва. Отже —далекозорі австрійські політики зрозуміли, що в майбутніх європейських кон'юнктурах україн-

ський парід буде важним та значним складовим чинником. І від тоді Австрійський монарх і австрійський престолонаслідник почали виявляти ласковіші відносини до українства хоч попереду Австрійський імператор замість відповіді сказав українській deputaції: Adieu, meine Herren. Від тоді й правительство почало задовольняти справедливі домогання українського народу. Поляки довго низводили українське питання на ступінь кращого місцевого дрібного значіння, але великими зусиллями, витревалістю та постійністю зуміли австрійські українці надати своїм національним змаганням державного значіння.

Тепер Австрія пильнує полагодити українське питання не в напрямі задушення, як хотіла колись, але в напрямі задоволення українських вимог. Не можемо отже зрозуміти, через що се лютить російських україножерів? Адже їм повинно бути приємно, що імператор-німець по людські обертається до українського народу, що слав'янський нарід йде шляхом розвитку і що сьому розвитку сприяє, як старий імператор, так і його наслідник. Невже російським україножерам було-б приємніше, коли-б австрійське правительство примушувало українських дітей до німецької чи польської школи. А очевидно так, бо вони аж скаженіють, чуючи, що на Австрійській Україні не тільки народні школи, але й гімназії мають українську мову викладову і що незабаром там, у Австрії буде Український університет!

Невже російським україножерам було-б приємніше, коли-б українці були в Австрії й досі рабами Польщі та паріями землі? А очевидно так, бо вони впадають в лютість, чуючи, що українці „займають значні посади по міністерствах“.

Де коріння цієї безмежної ненависти до українського народу? Відки випливає ся смертельна злість, що їй і кінця не видно? А тим часом, не зважаючи на сю ненависть та злість до нас, український нарід у Росії був і є лояльним. Коли ми про щось жалкуємо, то се про те, що російські політики занадто короткозорі і не можуть зрозуміти, що український рух треба зробити могутньою силою Росії, бо більша частина

О. Мицук.

Переселення.

(З української точки погляду).

(Докінчання).

Мова складається із назв тих живих, мертвих і духовних річей, що зо всіх боків обгортають собою людину, даючи, так мовити, особливу атмосферу. Переїде переселенець в чужу країну, опиниться серед других речей в новій іншій атмосфері, тоді—з одного боку багацько слів рідної мови немає до чого прикласти, а з другого—непрохано втискується в рідну мову велика сила чужих назв, виразів, зворотів.. не принатурених для української народности. Як його вдержати у своїй мові (беремо грубий приклад), такі назви як барвінок, крокіс, щербець, любисток, калина, явір, чорнобривчик, свіріпа, лобода, деревій і їм-же несть числа, коли таких рослин в Степовім та Туркестанським краях зовсім не росте. З другого боку, як ти вбережеш чистоту мови, коли в неї лавою товпляться чужі слова для нових переселенцю об'єктів, імена ж їм легіон. І волею-неволею, а переселенець, може черепаховою ходю, але на жаль вперто простуватиме до того, аби свою

українців живе в Росії. В боротьбі Германії й Австрії проти Росії, в боротьбі німецького світу з слав'янським світом рішучу ролю відіграє нарід український, але не народи польський та чеський.

Се вже зрозуміли політики австрійські, але не розуміють політики російські, на превеликий жаль. Австрія перетворюється на слав'янську державу, починає все більше проводити слав'янську політику і стає небезпечною конкуренткою Росії. В інтересах Росії сю політику перехопити..... В руках Росії величезний об'єкт цієї політики—український нарід. Треба зробити його активним, а се можна зробити через національну освіту, через задоволення його людських потреб і домагань, як се робить вже Австрія.

Хто перешкоджає, щоб осередок української освіти був не в Австрії, але в Росії? Хто перешкоджає, щоб не один, але три університети українські були засновані в Росії? Хто перешкоджає, щоб українство зробилося, кажучи мовою україножерів, не австрійською, але «російською інтригою»? Хіба се натурально, що «німецька» Австрія відноситься терпиміше до розвитку українського народу, аніж «слав'янська», та щеї «русская» Росія? І хіба б ми не були щасливі, коли б ми могли у купі з великоросами як рівні, як брати продовжувати той великий історичний процес, який зробив Росію найбільшою слав'янською державою і в якому наші предки прийняли таку значну й велику участь. Не наша вина, що нас одпихають і що нас зневажають. Не наша вина, що україножери мерщій хочуть смерті нашого народу, ані ж його розвитку. Не наша вина.

Але була б наша вина, коли б під впливом виявленої до нас злоби та ненависти ми згубили рівновагу и відхилились від того шляху, який веде нас до національної освіти й культури. Ми глибоко віримо, що на сім шляху російський нарід колись ще протягне нашому народові братню руку і тоді замовкнуть вигуки україножерства. А до того часу ми мусимо невпинно працювати.

рідну мову забути, а набратися якоїсь іншої, чужої ¹⁾. Правда мандрівці по Сибіру иноді виносять оптимистичні переконання про кріпкість національної мови в переселенців, про «устойчивість» її. Та такі запевнення ґрунтуються на окремих коротко-часних вражіннях, нічим другим не повірених, через те вони мало кого можуть поманити марною сподіванкою. Під руками у нас теж немає таких документальних даних, які б були добуті наприклад статистичними дослідями з місця з самого Сибіру (не скоро той край без земства діждеться такої шани!), щоб ними підтримувати наш висновок, та ми по-перше самі мандрували по тих місцях і виносили навапакі безнадійні вражіння, а за-друге думаємо, що за рішучий аргумент нашої думки може з повним правом бути прийнятою нижченаведена аналогія. Ії ми находимо в статистичних викладах зроблених по одній часті України—Херсонській губернії.

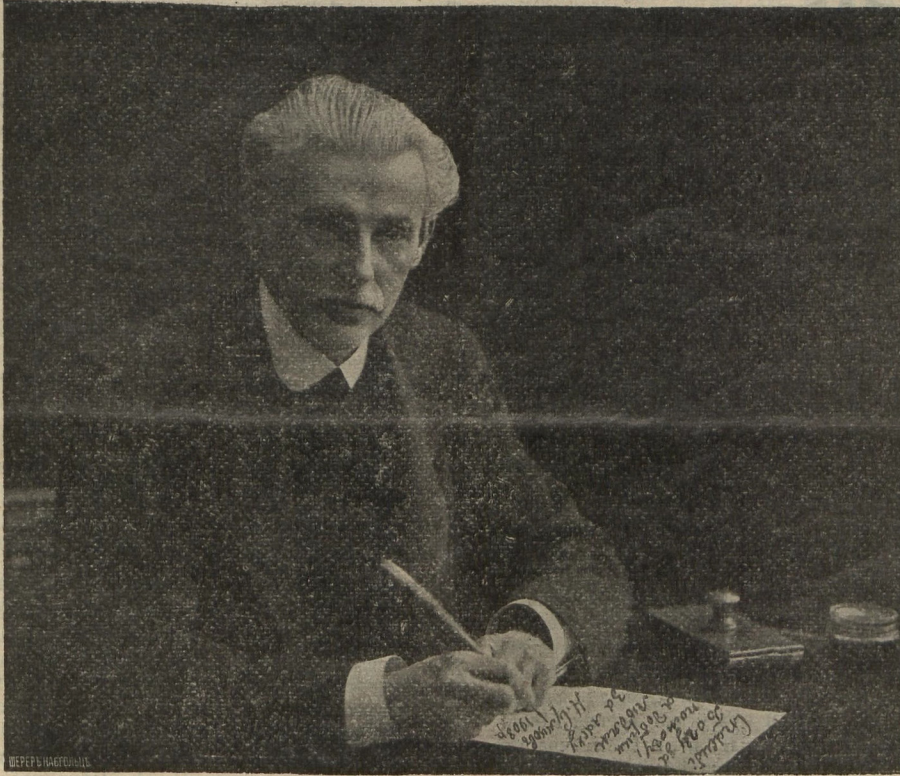
«Подворні переписи в Херсонській губернії, говорить статистик А. Русов, показали наприклад, що чимало людей з німців колонистів говорять здебільшого по українському, що переселені за часи «мертвих душ» Гоголя з великоруських

¹⁾ Доречі сказати—навадки щоб була то навіть і великоруська чи общеруська мова т. ч. розширювалась сфера впливу Московської государственности. Доказ цьому ми візьмемо з В. Королєнко, що в своїй книжці «Отошедшіе», констатує, як серед чужих національних і природних умовин Сибіру поселені на поштовім тракту ямщики великороси «завбувають свою рідну мову і говорять полуруським жаргоном», як в тих-же умовинах політичний есильний вже «розучується говорити по руському»...

Галерея сучасних наших діячів.

Проф. Микола Сумцов.

Поміж невеличкого гуртка наукових діячів сучасного українознавства значне місце займає професор Харківського університету Микола Сумцов. Родився він в 1854 р., вчився в Харкові і з 1878 р. розпочав викладати в університеті. Він віддав найбільш студіюванню історії української літератури й українського фольклору і в цих наукових працях заняв місце знавця, добре відомого й поважного не тільки в Росії а теж і по за російськими кардонами, як видно з того, що його закликали в таке величезне наукове видання, як слав'янська Енциклопедія, по українському відділу. З його розвідок про стару українську словесність найбільшу вагу мають дисертації про Барановича, Га-

Проф. Микола Сумцов.

лятовського, Гизеля, Вишенського, Квітку-Основьяненка, Шевченка. Про геніального Шевченка можна налічити біля десяти наукових розвідок М. Сумцова, котрі розкідані в різних часописах і в купі зробили б цілу чималу книгу. З етнографічного боку у М. С. є багато наукових розвідок про українські думи, легенди, пісні, казки, про писанки, культурні переживання далекої побутової старовини, про досвітки, родинні і весільні звичаї, про українські апокрифи і псалми, про кобзарів та лірників. Одночасно, в 1906 році, М. Сумцов, користуючись полекченням, яке тоді настало для українського слова, став читати лекції про народні пісні українською мовою. Науковий виклад був яскравим доказом здатності української мови, як гнучкого і міцного знаряддя для виявлення наукової думки і підняття національної свідомості і самоповаги.

Вас. Таці.

Моїй мрії.

(З циклу - «До неї»).

Ти, як думка, легкокрила
І струнка, немов тополя...
Очі серця осліпила...

І забудь тебе-не сила,
Хоч зрадлива ти, як доля...
Серце радісно тріпоче,
А на серці легкі пута...
Не забудь мені дівочі
Твої очі—казки ночі,
Повні чар отрути...

губерній кріпаки з фамиліями Жівоглядов, Зернов і т. и., тепер зовуть себе українцями, що переселені із Сербії за часів устроєння аракчеських воєнних посіdkів Нікшічі, Міятовічі, Нігичевичі, Богиняки і т. и. в наш час говорять уже тільки по—українському і т. и. І данні всеросійського перепису 1897 року потверджують теж саме, указуючи, що багачко татар, євреїв, армян, будистів поповши в осередок українців в чималій мірі асимілюються українцями»¹⁾.

Після 1908 року автор цих рядків 1½ року провів безвїздно у однім молдаванськїм селі на Херсонщині. І як же був здивований, коли переконався, що старі волохи розмовляють по українському, хоч ще знають свою рідну. Селяне ж од молоді і до середнього віку навіть не знають молдавської, а розмовляють завсїгди не по московському, хоч в селі двохкласова школа з великоруською розуміється викладовою мовою, а—по українському. Навіть перед губернатором депутация од селян палаштована земським начальником виголосила промову по українському, хоч їм її загодя написано було на офіційній мові і вони її твердили перед приїздом начальника губернії до поту!

Таким чином маємо приклад, що сталося з німцями, великорусами, сербами, татарами, будістами, євреями, молдаванами та армянами од того, що вони оселилися і прожили

між українцями і на їхній землі тільки 120 літ¹⁾. При умові, що душа їх двоїлася: школа вела до обрусіння, а осередок нової батьківщини тяг в бік українзації, вони все таки кінецькінцем стали українцями. Якою мовою говоритимуть нащадки переселенців з України в другім чи третім поколінні розпоршені по Сїбіру серед ріжних національних організмів не беремося одгадувати, з нас досить знати одне, що свою українську мову вони стратять.

Свіжому чоловікові непрохано кидається сама у вічі різка оригінальність, наприклад, природа Туркестану чи Степового краю. Ось ви в льосових степах. Вдивляєтесь на землю, траву, що росте на їй, дерево, коли траниється тільки воно, бачите ячірку, гадюку, зводите очі на хїдубу, а з худоби на птахів—все це носить витреманий якийсь один рудий або попільнасто-рудий вигляд. Почуваєш, що все те—ячірка, птах і инше повинно бути затавроване якимсь одним тавром, загальним для всього. Цього бажає природа. Якесь незрима, але могутня рука завела, коли дозволено буде так висловитися, як в зовнішній, так і внутрїшній організації всього існуючого строїну і сувору дисциплїну. Все скорилося і пристосувалося. Навіть найбільш розвинене животно—людина і та, поповши в ті місця, як не схоче загинути, теж мусить принату-

¹⁾ Херсонщину заселявав Потьомкин тоді, як зруйнував Запоріжську Сїч, тоб то після 1775 року.

¹⁾ «Українській Вїстникъ». № 4, ст. 227.

Як забуть їх дивне сяння,
Коли в їх відбилось море?
Ти— мій спокій— поривання,
Ти— мій сміх, моє ридання,
І безкрає щастя— горе!

3 нашого життя.

◀ *Стипендійний фонд Ім. Тараса Шевченка у Львові.* Для звеличення пам'яті нашого генія зібрано за почином нашої молоді і головного Відділу „Просвіта“ в Галичині фонд на стипендії Ім. Тараса Шевченка. Ця Інституція існує з 1895 р. Її стипендії утримують українські письменники, артисти і люди що присвятили себе взагалі українознавству. Досі тією стипендією скористувались: Микола Івасюк, Іван Труш, Модест Менцінський, Модест Сосенко, Олекса Гринюк, Василь Коцький, Людвик Микола Гладкович, Петро Карманський, Юліян Гіряк, Михайло Гаврилко, Гнат Хоткевич, Михайло Яцків.

◀ Австрійський міністер зобов'язався внести в Віденський парламент законопроект про заснування українського університета в Галичині при умові, що українські депутати не робитимуть обструкції у парламенті при приведенню закону про водні канали.

3 життя Слобідської України.

◀ *Охтирка.* В театрі електричного т-ва д. Маресевич-Крешево прочитав публичну лекцію на тему „Європа та Росія“. Цей лектор, торкаючись життя всіх недержавних націй, перш за все торкнувся української нації, коротенько розповівши про сучасне становище українства і про ті безсоромні наклепи, котрі сиплються на наш культурно-просвітний рух з уст всяких Меньшикових і инш... Далі лектор висловив жаль, що в Росії українці і досі не мають тих прав, котрі мають інші народности і що сучасне українство терпить незаслужені утиски. („Рада“)

◀ *Чужа преса про нас.* В ч. 57 „Кіевской Мисли“, 26 февраля в день 51 роковин з дня смерті Т. Г. Шевченка надруковано статтю д. В. Чаговця—„Шевченко въ послѣдніе дни неволи“.

◀ В ч. 10627 „Южнаго Края“ надруковано статтю професора Н. Сумцова—„Причина смерті Т. Шевченка“.

риться: «На нас-бо скрізь лежить рука природи», говорить Бокль. А принатурившись переселенцю-українцю розуміється разом з зовнішнім виглядом прийдеться стратити і свою українську психологію, а придбати якусь нову, яка-б гармонізувала з загальним виглядом і відповідала новому місцю, його клімату і фізичним умовам. Тут уже чоловік своїми силами не поборє природи, тут її, так мовити, право і сила. Гарно сказав про це у одному місці Реклю: Людина, дя розумна істота, що так гордиться своєю розумною волею, одначе не може себе зробити незалежною од клімату і фізичних умовин заселеної країни (обитаемой страны) ¹⁾. Далі той же Реклю говорить для нас ще більш важну річ і саме ось що: «Ті типи, які переступають межу своєї «ролин», або забувають, або змінюються од впливу тих умовин, що їх обгортають»... Коли приложити це для конкретного випадку, та значить переселенець-українець, як тип, безперечно утратить свою національність...

Бокль в своїй «Історії цивілізації в Англії» одводить чимало місця факторам, які впливають на організацію громадянства і характер (вдачу) націй та окремих особ. Клімат, страва, і ґрунт, Бокль каже, грають ролю в надбаванню і розпреділенню богацтва, годі як четвертий фактор-загальний характер і вигляд природи—впливає на уяву та розум. Він

¹⁾ Э. Реклю, Земля, 1895 г. СПб. ст. 106.

◀ В ч. 1573 Харківською „Утра“ д. К. Бич-Лубенський помітив величєнку статтю „Изъ украинской жизни“, в якій розбрав наклепи Савенка й К^о, згадав про прихильний погляд до українців члена Державної Думи—графа Капніста. Це з одного боку. З другого боку д-й К. Бич-Лубенський згадав про вибрик ц. Струве й одіч йому академіка Корша.

◀ В ч. 1585 того-ж таки „Утра“ є невелика замітка про будучий ювілей нашого письменника та вченого д-ра Ів. Франка й крім того надрукована стаття того ж таки д-я К. Бич-Лубенського—„Къ панславянскому оздоровительному съѣзду“, яка присвячується головним чином тому становищу, яке зайняв організаційний комітет сього з'їзду відносно українців.

◀ *Rusky Obzor.* Під таким заголовком став виходити на чеській мові в Празі поступовий місячник, котрий уділяє немало місця українським справам. В першому числі за січень находимо інформаційну статтю г. Бочковского „Про українців“. В Харваті: „Про сучасну українську літературу“. Статтю про Холмську справу“. В хроніці подана вістка про діяльність Київського Наукового Українського Товариства, та рецензії на С. Ефремова „Історія українського письменства“ і про польську книжку Льва Васілевського: „Україна й український рух“. В 2-гій книжці (за лютий) поміщена „Анкета про царський указ з 1678 р.“ друкований в 1908 р. 6 „Ukrainische Rundschau“ р. де що про наше життя і літературу за 1911 р.

Адрес цього журналу:

„Rusky Obzor“ Praha, Kralovsky „Vinohrady, Sumavska“ № 5.

Із нашої преси.

◀ „Українская Жизнь“. Вийшла друга книжка журналу „Українская Жизнь“. Зміст: Къ драмѣ життя Шевченка (къ 15 годовщинѣ смерти)—С. Петлюри. Новое знамя націоналистов—проф. М. Грушевського. Большой вопросъ (объ украинской идеѣ и русской интеллигенці)—А. О. Саликовского. Къ спору объ украинской культурѣ—проф. О. Е. Корша—Українская преса—П. Смутка. Соединение Украины съ Москвою—Д. Спромаха Російскіе марксисты объ украинскомъ движеніи—В. В. Садовського. На текуція темы—С. А. Ефремова. На Украинѣ и внѣ ея. Библиографія.

◀ „Світло“.—Вийшла шоста книжка педагогічного часопису „Світло“. Зміст: Од редакції—С. Черкасенко. Пам'яті українського генія—Д. Пісочинєць. Народні читання українською мовою—Я. Чепіга. Страхі кара—П. Капельгородський. Великі завдання та малі діла—С. Русова. До сучасного становища народнього учителя.—З біжучого життя. Шкільна хроніка. Критика й бібліографія. Огляд журналів. Нові книжки. Повідомлення.

довів, що релігія, література та умілість в своїх характерних рисах підлягли впливу характера природи.

Не українська психологія жителя Степового чи Туркестанського краю, коли-б паче чаяння він і заговорив на українській мові, все одно не вродила-б української поезії, навіть більш того:—наша рідна поезія збудована на інших об'єктах, вряжена в иншу одіж і обставлена иншим квіцанням трохи згодом стане далекою переселенцю, зовсім чужою. Блукав я по Самаркандських, Сир-Дар'їнських, Оренбургських та Турганських степах безводних, безлісних, мене вони морили, давили і гнітили своєю зверхністю. Мимоволі зривало поетове порівняння:

І там (на Україні О. М.) степи і тут стени

Та тут не такі—

Руді, руді, аж червоні,

А там голубі...

Житель тих «рудих-рудих аж червоних» степів, особливо який народився і виховався на їх не бачивши України не співатиме широко розповсюджених наших пісень.

Ой у лузі та ще й при березі

Червона калина...

або—

Ой на горі василечки сходять

Під горою барвінок послався...

◀ „Літературно-Науковий Вістник“ Вийшла друга книжка українського місячника „Літературно-Науковий Вістник“ за 1912 р. Зміст книжки такий: М. Коцюбинський—Тіпи забутих предків; Гр. Чупринка—Звуки тайни; О. Кобилянська—Через кладку; М. Чернявський—Поезії; М. Євшан—Богдан Залеський і Україна; М. Могиллянский—Стріл; М. Рильський—Із циклу „Контрасти“; На спомин єдиної; М. Залізняк—Головні федерації сучасного світа: Сполучені Держави північної Америки; Ю. Клименко—Під Шевченковою калиною; Ю. Сірий—Чарльз Дікенс; М. Порш—Економічні відносини України до інших районів Росії на робітничому ринку; Мак. Сендерко—Протестанти; В. Дорошенко—Український науковий рух у 1911 році; Г. Банг—Ірена Гольм. перекл., Л. Будай; Л. Цегельський: По сесії галицького сейму; Spectator—Справа перська і англійсько-російське зближення; До нашого громадянства; Бібліографія; Нові українські книжки і брошури.

С. Гейко.

3 Харківщини.

Останніми часами доводиться частенько чути і бачити, як різні інституції жваво беруться до поширювання надбанняв культури по тому чи иншому питанню серед нашого народу.

Але сум огортає, боляче стає від того, що в ці, чисто культурні заходи, вноситься обрусительна політика.

Полтавська губерська управа визнала корисним скласти для народу брошуру по сільському господарству. Губерські збори згодились, але... заборонили складати її на мові того народу, за для якого вона призначається.

Повітові земства різних губерній через своїх спеціалістів улаштовують читання, видають плакати, брошури, але теж в більшості ігнорують місцеву мову.

Якому ж молохові, спитасмо ми, приписється така жертва?

На що однією рукою буцім-то подається світло, а другою притушується?

Треба було верховодам державного коробля тільки оповістити народження в вищих сферах новою молоха — націоналізма великоруського, як по всьому обширу просторої держави замапачили чорні фігури з паливом в руках.

На жертівниках дим пішов у гору; а на закланне, оддаються не тельці, а думи народів великоруського походження.

Нам зрозуміло, коли Полтавські Невіандти, або Харківські Паліцини несуть в жертву тіло й душу... не свого, пі...

або—

Чи це-ж тая криниченька,

Що голуб купавсь...

Пісня тоді в нас міцно держиться, коли мелодичний мотив підтримується ще й змістом її, словами. Гармонія-ж одного мотиву, який би він не був гарний, швидко забувається, особливо в пам'яті простого селянина-переселенця. Так до слів тих пісень.

Луг... Що таке луг (коли розуміти тут звичайні луки) переселенцю якогось там Атбасарського повіту (Акмолинської області), який в декілько раз більший Полтавської губернії, і у якому немає ніяк луків, Криниченька... Що воно таке? запитає себе переселенець. В Степовім краї є колодязі завглибшки по 10 сажень кажучи на круг, або арики з не дзвінковою доброю, а з гидкою водою, а криниченьки, як і луків, Бог дасть. Нарешті, що таке за василезки чи барвінок, як їх там піде немає, про червону калину ніхто вам і не згадає, бо піде вона не стривається, дерева берези де-ж взять в Туркестані і на півдні Степового краю? Українська пісня словами і змістом швидко буде вимірати, продержиться трохи довше мотив, а потім і йому туди-ж дорога, коли правда не вложиться в його якогось небудь випадкового змісту і слів з чужої мови.

Виміратимуть поволі, але уперто також і приказки та помовки. Таку милу приказку наприклад—«гарний (хлопець),

а того народу, серед якого вони живуть і потом якого годується. Чужинцям-приходькам це не болять. Але всякі люди, чий призвища на ко, ч. спіє?! Чи подоба ж їм за лакомства песчасні нівечить свого меншого брата?! Хочеться вірити, що це робеться, від незнання, чи запаморочення, що хоч і не виправдую чий мотив, але все таки дає змогу кликати: «Пізнайте ж свій народ, коли за часів свого панування над ним, за часів кріпацтва, забули його!! Придивіться ближче до його побреб! Довідайтесь чим він був до вашої опіки і чим став опісля неї!! І, докі не пізно, несіть своє знання, свою силу на щасте рідного краю.

В початку минулого року випадково довелось бути пам на лекції одного ветеринарного лікаря в сл. Комитуваті, Валківського повіту.

Народу зібралось повисінька школа. Але почалась лекція і, хвилини через 15—20 слухачі повтікали геть. До кінця досиділо цось не більше десятка чоловік. Чого ж повтікали останні, спитав лікар. Не розуміють-бо що кажете, був йому одвіт.

І що ж ви думаєте, лікар цей став студіювати мову народню, щоб не гнати від себе слухачів, а притягати їх? Нічого подібного...

По близу Харькова, в сл. Мерєфі торік засновано курси для дорослих. На курсах читають вчителі місцевих городської та двохласової шкіл. Курси через незрозумілість викладу взагалі відвідуються не дуже охоче, але особливо це помітно на лекціях учителя, який недавно прибув у наші краї з Вологодщини чи шо, як зазначають його ж таки колеги, а також і слухачі, в московскім реченні сього вчителя є така особливість, яка збільшує незрозумілість його викладу.

І от чути парікання на нечесність «хахлів», на невдячність селян до шановного Вологодця!! Він їм бажаючи добра чита лекції, а вони не хочуть слухати і виходять всі од його. От до чого веде свідоме й не свідоме служення кривожадному Молохові, москівському націоналізмові. Кончаємо щирим покликом до тих, у кого хоч іскра любови збереглась до сього народу, не бути байдужими в теперешні гіркі часи а всю міць свою направити на боротьбу з оцим ненормальним станом річей в нашій нещасній країні.

Константиноград на Полтавщині.

як черnobривчик» як можна акліматизувати, коли такого цвітка по тих місьцях не росте і про його не чули.

Як у Туркестані та Степовім краї лісів майже немає, і ціна на дерево привезене здалеку стоїть надзвичайно висока, то в залежности од економії в дереві стіль будівлі придбає свою особливу форму. Уявіть собі, читачу, завдання поставити хату без стройового лісу. Користаючись тим матеріалом, який є під руками, приходиться переймати стіль місцевий, вироблений киргизами, сартами чи китаїми, а вже нашому, українському там не може бути місця. Незайвим буде згадати тут, що між иншим і Бокль архітектурний стіль, що одну з галузів людської умілости, теж становить в залежність од того впливу на людину, який робить надврній вигляд природи.

Ми бачим, що свою національну мову, психологію, поезію, пісню та умілість переселенець-українець стратить, а це ж є те, з чого складається окремість етнографічного тіпу. Останній-же, як сказано нами з початку, є друга прикмета нації.

Неінтелігентніші заїди з України—майже виключно селяне-хлібороби, а селянин є той середній тип людини, на якій національність завжди виявлена не так яскраво і яка по думці професора Овсяніко-Куліковського при відомих обставинах, як от еміграції, з відносною легкостю депанационалізується. І справді нами показано вище, що переселенці, які уже оселилися і

Витяг

з Статуту українського імени Гр. Квітки-Основ'яненка літературно-мистецько — етнографічного товариства у Харькові.

§ 2. Т-во має на меті дати своїм членам, а при зазначених Статутом нагодах і стороннім особам, що цікавляться українознавством,—змогу займатися сією справою; родинам же членів — проводити вільний час приємно та користно.

§ 4. Для досягнення вищезгаданої мети т-во зазначило ось яку програму!

а) Відділ красного письменства. Вивчення літературних утворів української творчости в прозі, віршах та драматичних утворів минулого й сучасного.

б) Відділ мистецтва: Історія та філософія мистецтва взагалі; етика та естетика утворів української творчости. Музика вокальна, струментова, камерова й сімфонічна. Малярство, скульптура й архітектура.

в) Відділ етнографії: Вивчення пам'яток української старовини, фольклор (пародія словесність); вивчення мови, звичаїв, народніх переказів та побуту українського народу. Історія та географія України.

§ 5. Для виконання зазначеної програми т-во відчиняє своє помешкання, улаштовує для своїх членів та їх родин лекції, реферати та бесіди, подорожі, драматичні вистави, купує книги, переплітає часописи, впорядковує танцювальні, літературні та родинні вечорниці та концерти, вистави й курси по згаданих у горі відділах програми, гулянки, ігранки; шахи, біл'ярд, карти, а рівно-ж спортивні ігранки та заняття: круглі, лави-теніс, футбол та сокільські вправи; має свою їдальню й буфет.

§ 6. Т-во має право, як правна установа, придбати на власність чи продавати, через уповноважених рухоме й не рухоме майно, утворити фонди, з'обов'язуватися контрактами, позиватися в суді.

§ 7. Крім своїх членів т-во може запрошувати на членські збори видатних вчених, письменників та мистців, як також впоряджати наукові командировки своїх членів до збирання пам'яток старовини, що відносяться до обсягу відділів.

мають ще оселитися за межами території України — в Сибірі, Туркестані, Закавказі, Канаді, Бразилії і т. п. страять дідну історичну традицію — першу прикмету української (і всякої іншої) нації. Страять вони також другу прикмету — етнографічний український тип. А третьою прикмету, аби на зайнятій території переважають другі народи своєю більшістю, ще піде¹⁾ в місцях імміграції не було і хто знає чи було коли-небудь попереду: цієї тільки прикмети не страять переселенці, бо її і не було в їх. Значить *української нації за межами території України не може бути. Українців з по між тих, хто навки переселився*²⁾ *за межі України не може бути.* Гірка і непріємна ця правда, коли згадати, скільки то нашого люду переселяється що річно, але ж ми їй мусимо прямо глянуть у вічі. Придивиться тільки поближе до переселенців на нових місцях, і наш висновок підтвердиться.

Хати не такі, як у нас. *Вбрання* не те. *Мова* не та. Доводиться питать:

Правду говорять, что вы малороссы?

А какъ же, малороссы, самые настоящие малороссы.

А чому-ж ви чужою мовою говорите? йде таке запитання.

¹⁾ І досі тільки на Зеленом кливу українців 25% всієї людности.

²⁾ Це виключає заробітчан, яким Україна не перестає бути рідним краєм, де вони виростають і куди вони врешті вертаються.

§ 8. Т-во головною своєю метою має видавати твори усіх відділів, визнані визначними, на кошт т-ва купуючи сі твори в авторів...

§ 15. Т-во складається з необмеженої кількості членів обох полів, повнолітніх...

§ 17. В дійсні члени т-ва приймає Рада Т-ва за рекомендацією трьох дійсних членів потайною болотировкою.

§ 18. Оголошення про кандидатів у члени Рада вивіщує в господі т-ва не пізніш як за 2 тижні до болотировки.

§ 21. Не прийняті Радою кандидати можуть подати жалобу загальним зборам не пізніше, як за тиждень.

§ 23. До господи т-ва мають вступ сторонні особи, яко гості за плату, ухвалену Радою, але не інакше, як за рекомендацією двох членів т-ва, які відповідають як за поведження, так і за борги гостя.

§ 24. Сторонні особи, які дали т-ву літературні праці, або особи, рекомендовані радниками, як учені співробітники мають вступ на збори т-ва як референти.

§ 27. Члени-фундаторі й дійсні члени платять що-року членську вкладку: 6 руб.

§ 28. Члени-співробітники платять що-року 3 р.

§ 29. Почесні члени від обов'язкової членської вкладки увільнені.

§ 30. Члени фундаторі й дійсні члени Т-ва користуються на зборах правами дорадчого й рішучого голосу. Голова й радники обираються з поміж них, як і члени ревізійної комісії.

§ 31. Члени-співробітники приймають участь на всіх зборах Т-ва тільки з правом дорадчого голосу.

§ 35. Справами Т-ва править Рада, обрана на загальних зборах в кількості 12 радників і 5 кандидатів до них.

Хто бажає вступити в члени Т-ва, має подати заяву голові Ради д. Костеві Бич-Лубецькому. Харків Єпархіяльна вулиця Ч^о 26.

Г. П.

Допис з Лебедина.

Часто й густо в житті трапляються такі випадки, з яких приходить сміятися і в той же самий час плакати.

Ишь-ты, по хахлацки гаворить баринь! — здивувався один, звертаючись до товаришів, що теж дивилися чудуючись.

Да мы по хахлацки-то не знаемъ! сказав другий вже.

По што не звать, встряв третій... Я ть все по хахлацки напишу и вразумью.

Так пише дописувач «Рідного Краю» (№ 11 за 1908 рік) про одвідини переселенців з нашого краю, що знайшли собі «нові гнізда» у одній з Приуральських губерній. Подібне говорить і д. Мандрівець, одвідавши Надеждинський повіток, Самаркандської області. (Рада, декабрь, 1906 рік).

Не потвердиться наш висновок не може, бо і є. Реклю в однім місці своєї всевітньої відомої географії говорить так:

«Навіть основні признаки рас змінюються під впливом «містообитання», і ці зміни приходять не тільки тоді вже як мине чимало часу і не тільки в «послѣдующихъ поколѣніяхъ», але навіть через декілько літ у «однихъ и тѣхъ-же отдѣльныхъ лицъ»¹⁾.

Таким чином ми не збільшимо, як скажемо, що переселення є кровопускання з живого національного організму і через те з української національної точки погляду — *шкодливе*.

Завдання свідомих українців — це дбати об тім, аби всім нашим людям було місце на своїй Україні.

¹⁾ Тамъ-же. Ст. 113.

Недавно мені довелося в одній із початкових шкіл в Лебединському повіті (на Харківщині) бути свідком того, як учні розуміють російську мову. Тяжке враження одержується коли навіть бачиш наслідки першої-ліпшої школи на Україні. Коли я був в школі, учні 1-ої групи з учителем читали відому статтю «Думи поселянина». Нічого вже й казати про те, як учні розуміли зміст її, коли побачим, що вони не змогли зрозуміти «самих обиденних, чисто руских (?)» слів. Для уявлення того, як розуміють учні російську мову, наведу декілька прикладів: на питання вчителя, що таке «поселянин», учні відповідають, що це той чоловік, якого посилають, або той, що посіяв! «Ручь» — це, кажуть, ручка; «намечу» — намічу; «вешня» — вічна, мертва і багацько дечого іншого.

Але в цих відповідях учнів зовсім не виявляється їх «ступість и неразвітость», як здається це на перший погляд, і як це розуміють «люди світа», які не хотять зважити суцільного діла. Трохи поміркуювши над поясненням учнями російських слів, психологія їх (с. т. учнів) стане цілком зрозумілою.

Візьмем для прикладу хоч би пояснення учнем слова «вешня». На перший погляд те, що учень слово «вешня» замінив словом мертва, покажеться абсурдом; здається так, що учень відповів на здогад, не поміркуювши. Але чи так воно є в дійсності? Безумовно, що ні! Психологія учня тут цілком зрозуміла. Він чув, як над покійником співають, «вічну пам'ять», зрозумів це по своєму і на цих підставах уже й відповідає, безумовно гаразд поміркуювши.

І от цікавий, а навіть характерний ще один факт: коли вчитель пояснив учням, що визначає слово «вешня» одна дівчина встала і каже «чого ж воно написано не «весняна», а «вешня», як би воно було написано по нашому, ми би зрозуміли його, а то ні! І це факт (я передаю його без прикрас), і факт характерний, який свідчить про те, що навіть самі учні почувають, що їх вчать чомусь чужому, далекому і цілком незрозумілому.

І не розуміють так російської мови не тільки першої групи («младшої»), а навіть і учні третьої. Так, наприклад учні 3-ої групи пояснюють, що «аромат» то квітка—роман; «грозди» птичка грозд; «аркан» — таракан; «рябина» — роблю, і багацько інших слів незрозумілих пояснюють так. Подам ще де що про письмений відповіді учнів. Так одна дівчинка пише на питання «Хто блее» — «Чоловік блюе» (!) «Хто мичіт» — «Жінка миче» (очевидячки «миче мичьки») і т. и. Можна сказати ще таких сумних випадків, але, властиво, навіть наводить їх нам багацько, коли й наведено виявля досить яскраво те, як розуміють учні мову російську на Україні.

Техніка читання майже у всіх учнів розвинена досить гарно; задачі вираховують дуже гарно навіть трудні, так, що цих останнім зовсім одкидається «ступість» учнів; а тут є щось інше, що заважає учням в просвітній справі: це й є безумовно те, що московська мова — чужа для нас мова.

А д. д. Меншикови та Савенки кажуть, що «малоросійський язък», та ж сама великоруська мова з невеличкими відмінами (провінціалізм). От як би вони побували на селі де небудь в початковій школі і почули на власні вуха, як школярі розуміють «туж саму мову»!

Страшенно тяжка доля вчителя у нас на Україні з такими початковими школами. Ну ще-ще як небудь можна жити коли вчитель розуміє українську мову, а що робитиме той, хто зовсім її не знає!

Піддубний.

Лист з Сибіру.

Ледві викинула нас політичних засланих доля з в'язниці на — волю, як життя захопило нас своїми інтересами і різними ідейними течіями, які в більшій, або меншій степені, відбивались

на поверхні громадського життя, повинні були зацікавити і нас і затягнути у свої хвилі. Щоб там не казали, але література, хоч і не в досить широкій мірі, досягала до простору східно — сибірської тайги і впливала на духовний стан політичних.

До того-ж треба сказати, що літературу цю зовсім не можна уявляти собі, як щось одноманітне в політичному або національному напрямі. Тут можна побачити й літературу — журнали газети, — російську, польську, білоруську, українську єврейську, латинську і т. д.

От же читання української літератури й наводить деяких засланих на певні вимовки, що до української справи. Ми маємо от тут біля п'ятидесяти книжок. Передплачується два примірники «Ради», «Світло», та «Літературно-Наукового Вістника». Книжки читає не менш, як двадцять п'ять душ. Серед них знайдеться п'ять-шість людей з росіян, та білорусів і решта українці, свідомі, на півсвідомі й цілком несвідомі.

Що до останніх, то вони в більшості не виявляють жодного інтересу до справи національно-культурного розвитку українського народу. Але й про свідоміх можна багато дечого сказати.

Якийсь губернський патріотизм заів їх; вони якось цікавляться своєю «Полтавщиной»; вони не цураються свого походження, але «Україна» для них щось таке додаткове і головне не лежить там або в Петербурзі, або серед тих колективів, де вони працювали. Свої духовні потреби більшість українців задовольняє російською літературою. Коли-ж запитаєш: «чому це ви читаете російську! хіба-ж на українській мові нема часописів та газет відповідної вартості?» то почувеш таку відповідь: «Я не звик читати по українському», «я не націоналіст (sic!)» й т. інше. От-же, вони йдуть шляхом традиції, тією стежкою, яку вказав їм уряд та винарадовлюючий вплив городського життя, російських партій і т. д. Існує ще один аргумент, — це те, що українське життя не має в де-яких стосунках зв'язних культурних вартостей, де-яким боком нашої культури бракує певних інституцій та розумового скарбу. Це так. Але відсіля випливає зовсім не той висновок, який утворює більшість вашої української напівнаціоналізованої інтелігенції. Як що у нас чого бракує, або не вистачає, то ми повинні утворити те саме. Утворити своє, власне, хоч позичене по змісту, але національне по формі одягнене в українське вбрання.

Де-які спостереження знов наводять на ті ж думки.

Українці на заслання читають «Кобзаря», лічать себе безпремінно українцями (або малоросами), а проте це не має за-для них ані жоднісенької ваги що до буденного, практичного життя. Лівія поведіння не має від того жадного нахилу (склонности) до зміни в той, або иньший бік. Отся інтелегентська українська більшість святкуватиме Шевченкові роковини, співатиме українські пісні, але головна робота, громадські обов'язки виконуватиме як росіянин, вже позбувшись на той час своєї природи, то становлять вже якимсь космополітом т. ин.

Невідомо для чого досі українська інтелегенція затирає ті межі, які покладає природа та історія поміж українським та російським суспільством. Завше українці якось були не як самостійна нація, а щось ніби якась рижновидність росіян, се б то великоросів. Це залишилось й досі.

Оце треба сказати, як відносно зовсім свідомих, так і напівсвідомих.

Так роблять українці й ті, що були названі «україно-филами».

Доки у нас немає тих підвалин, які volens nolens захоплюють людину до національного табору, до праці на користь трудящого народу, які мають вузьку користь за для учасників у відродженні, які були задовольняли, мовляв егоїстичний бік діяча, поти не матимемо стихійних сил, виконуючу ролю

ватажків та армії в національній боротьбі. Для того інтелігенція повинна взяти на себе цей обов'язок утворювати власні інституції, розвивати усі боки суспільного та культурно-духовного життя.

Оце-найголовніше завдання, яке становиться перед очима української інтелігенції на заході і на Україні. Немає чого й казати, що це дуже важка праця. Брак книжок, газет, коштів становиться на перешкоді виконанню цієї мети.

А саме головне — це брак інтелігентів з високою освітою. Вони є, але живуть загально-російським життям, а свою належність до українського народу виявляють хіба в тім, що серед російських слів у них трапляються часом українські слова.

Але, щоб не було, свідомі українці повинні одмежитись од иньшої інтелігенції з метою утворення скрізь свого українського життя незалежно від його змісту.

Це питання вже треба ставити руба і рішення його мусять бути ясне, повне. Українські вчителі, селяне, робітники, художники, письменники, газетяри, і т. п. — всі повинні творити власні професійні політичні, просвітні товариства, спілки, не тиняючись по російських, та польських закутках. Тоді й натхненна поезія Шевченка, усі заклики демократів, публіцистів молодшої генерації знайдуть своїх виконавців, тих людей, які здійснять їх мрії.

В цім напруженні провадиться й культурно-національна робота серед українців-засланців, на скільки йому сприяють місцеві обставини. А сприяють вони надто погано. Немає жодної можливості для улаштування якої-небудь вистави, відчитати, або не доводиться обмежуватись лише невеличкими товарицькими бесідами. Але добре, що хоч читається українська література. Таким родом утворюється де-який навик до читання української книжки.

Потім, до цього треба ще додати, що українське питання перед очима російської політичної суспільності освілюється досить добре, бо в різних суперечках руйнуються ті традиційні погляди, які ще й досі панують серед росіян.

В цій справі найбільш шкодить брак відповідної літератури і оце в свій черед залежить від певного матеріального стану політичних засланців.

В цім повіті, звідкіля пишеться цього листа, є декілька кутків з невеличкими українськими книгозбірнями. Де-які з них мають бібліотеки в 40—50 карбованців; иньші значно менше. В однім з них одержується «Украинская жизнь»; це вже признається для росіян, як орган інформаційний. Взагалі можна констатувати, що українська справа, хоч погано, але посувається наперед.

Кириєвський
повіт, Іркут.
губ.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1912 РІК НА ЧАСОПИСЬ.

„ДІЛО“ Виходить щодня. Передплата на рік для Російської України 44 корони, на пів року 22 корони; за зміну адреси 50 сотиків. Адреса редакції: Галичина, Львів, Ринков ч. 10. Oesterreich Lemberg. 1—1

Приймається передплата на єдину українську часопись гумористично-сатиричну, ілюстровану.

„ОСА“ „ОСА“ виходить на австрійській Україні, у Львові, двічі в місяць 1-го і 15-го дня, а передплата на цілий рік вносить 4 р. Оказові числа на бажане высылаються безплатно. Передплату і листи слати на адресу: Часопись „ОСА“, Львів, ул. св. Войтіха ч. 8 а, Галичина, Австрія. 1—1

1-го січня 1912 року почала виходити
ЄДИНА УКРАЇНСЬКА ЧАСОПИСЬ НА СЛОВІДСЬКІЙ УКРАЇНІ

„С Н І П“.

яка містить в собі статті в справах політичних та громадських; огляди критичні: з поля літератури та мистецтва; фельетони оповідання, вірші; галерею сучасних діячів; хроніку подій, дописи ілюстрації то-що.

Виходить раз на тиждень. Умови передплати: на рік 3 руб., пів року 1 руб. 75 коп., 3 місяці 1 руб., окреме число 5 коп. За кордон на рік 4 руб.; пів-року 2 руб.

Річні передплатники одержать безплатний додаток.

Адреса: ХАРЬКІВ, Конторська, 21, тел. 839.

На таких же умовах можна передплачувати (й купувати окремі числа): у **Харькові**—Українська книгарня, Рибна, 25; у **Київі**—Українська книгарня, Безаківська, 8; книгарня „Літер. Наук. Вістника“, В. Володимирська 28; книгарня „Час“ Театральна площ.; у **Полтаві**—книгарня Маркевича, Бульвар Котляревського; у **Ромнах**—кн. Габинського, Полтавська вул.; у **Катеринославі**—книгарня Лозинської, Проспект, а також у кіосках 1) проти будинку Хреникова й 2) проти крамниці А. І. Ефанова; у **Херсоні**—кіоск „Початок“, Рішельєвська вул., в **Одесі**—крамниця „Діло“, Конна 11.

Приймається передплата на 1912—1913 шкільний рік
НА УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

„СВІТЛО“

другий рік видання.

Журнал признається для сем'ї і школи і виходить раз на місяць всього 9 книжок, кожна розм. од 5 до 6 аркушів по такій програмі:

1) Статті що до теорії виховання і народної освіти. 2) Ознайомлення з усіма питаннями виховання і практичне пристосування їх до шкільного й кеймового життя. 3) Значіння художнього розвитку в справі виховання і освіти. 4) Сьогоднішнє становище народної освіти, школи і народного учительства на Україні. 5) Хроніка діяльності всяких просвітних, педагогічних з наукових товариств. 6) Огляди педагогічних російських і закордонних журналів. 7) Твори красивого письменства. 8) Бібліографія.

В журнали „Світло“ за перший рік взяли участь своїми писаннями такі співробітники: С. Бердяєв, С. Василенко, С. Волох, П. Воронін, † Я. Гетьманчук, М. Грінченко (Загірня), Дніпрова Чайка, Д. Дорошенко, С. Єфремов, Т. Згоральський, П. Капельгородський, Н. Кибальчич, В. Куц, Людомир П., З. Мірна, Он. Мусієнко, Гр. Наш, М. Невада, К. Оберучев, Сергій Павленко, Л. Пахаревський, Д. Пісочинєць, Провінціал, Я. Савченко, Гр. Сьогобочній, М. Рубакін, Ол. Русов, С. Русова, С. Сірополко, Ів. Спілка, Ів. Стещенко, Я. Стороженко † А. Тесленко, П.-Є.-Т.-ро, Ф. Тусін, В. Чепедийський, Я. Чепіга, С. Черкасенко, С. Шелухін, † Гр. Шерстюк, С. Шохор-Трошкний, † Р. Якубовський.

Журнал „Світло“ починає виходити з септіяря. Передпла на рік 4 карб., за кордон 5 карб.

Передплата приймається в конторі „СВІТЛА“, у Київі В. Володимирська 93.

Передплачувати „Світло“ можна ще у Київі: 1) в Українській книгарні, Безаківська 8; 2) в книгарні Л.-Н. Вістника, В.-Володимирська 28; в крамниці „Час“, Театральна пл. 48; в Харькові, в Українській книгарні, Рибна 25; в Полтаві, в книгарні Г. Маркевича, ул. Котляревського; в Одесі: 1) книгарня „Діло“, Конна 11; 2) книгарня „Просвіта“ Нижинська 53.

Редактор-Видавець Л. ШЕРСТЮК. 3—2

2-й ГОДЪ ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1912 г. 2-й ГОДЪ ИЗДАНИИ.

на ежедневную большую вѣдпартійно-прогрессивную, политическую, общественную и литературную газету

„ПОЛТАВСКАЯ РѢЧЬ“

Подписка принимается: въ главной конторѣ газеты, въ г. Полтавѣ, по Пушкинской улицѣ, д. № 45, во всѣхъ газетныхъ агентствахъ, книжныхъ магазинахъ и во всѣхъ почтовыхъ конторахъ и отдѣленіяхъ.

Редакторъ **В. Г. Перлинь**. Издатель **А. Г. Певный**. 3—1

ШУКАЮ маленького приятеля, кровного цуцика: будьтогда або фокс-терера або шпіці. Хто має зайвого цуцика, прошу подати до відома. Харькв, Єнархіальна 26, д. К. Бич-Дубенському. 1—1

Можно замовляти з англійського, французького та російського. краму в магазинах

Бр. КАРЛОВСЬКИХ

ОДЕЖУ: ЦИВІЛЬНУ І ВІЙСКОВУ.

Величезний вибір брилів, шапок, капелюхів, хутряних жіночих брилів, рукавиць і шалів.

Адреса: Харькв, Катеринославська в. № 4 і Університетська юрка. Тел. 638.

